

سیر مطالعانی حجاج بیت اللہ الحرام

پروفیسر سکندر حج و زیارت

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

- دییاجه ۷
۱. سیر مطالعاتی در حوزه اخلاق و آداب حج ۹
۲. سیر مطالعاتی در حوزه اسرار حج ۱۲
۳. سیر مطالعاتی در حوزه فقه و حقوق حج ۱۶
۴. سیر مطالعاتی در حوزه تاریخ و سیره حج ۱۹
۵. سیر مطالعاتی در حوزه کلام و معارف حج ۲۱
۶. سیر مطالعاتی در حوزه مطالعات سیاسی - اجتماعی حج ۲۵
۷. سیر مطالعاتی در آیات حج ۲۸

دیباجه

هر سال جمع زیادی از مشتاقان سرزمین وحی آماده هجرت به سوی خانه معبود و لیبیک به دعوت حضرت حق می‌شوند تا با انجام مناسک حج، خود را در اقیانوس رحمت الهی شست‌وشو دهند و با توشه‌ای از مغفرت الهی، خودسازی، معرفت و تجربه به وطن باز گردند. اما برای رسیدن به این اهداف بلند، باید نگاهی باز و دیدی روشن داشت و مقصد و اهمیت مکانی و زمانی آن را درک کرد و با رمز و راز آن بیشتر آشنا شد. از این‌رو نیاز به مطالعه آثاری که معرفت و شناخت حجگزاران را بالا ببرد و زمینه بهره‌برداری از این سفر معنوی را فراهم کند، ضروری است.

با توجه به اینکه حجگزاران در سطوح مختلفی از تحصیلات و دانش قرار دارند، بعثه مقام معظم رهبری در حج و زیارت، با شناختی که از آثار تولیدی در زمینه‌های

مختلف حج و زیارت دارد، جهت آسان‌سازی این امر و معرفی آثار موجود در این عرصه، با سطح‌بندی حجگزاران، آثار مفید برای هر سطح در زمینه‌های اخلاق، اسرار، آداب، تاریخ، فقه، کلام و معارف را معرفی کرده است تا سیر مطالعاتی حجگزاران را فراهم سازد. امیدواریم مطالعه آثار معرفی شده، زمینه کسب آمادگی لازم برای انجام حجی مقبول را برای زائران عزیز فراهم کند.

پژوهشکده حج و زیارت

۱. سیر مطالعاتی در حوزه اخلاق و آداب حج

معرفی اجمالی اثر	موضوع: اخلاق و آداب سفر حج	گروه‌ها
<p>۱. این اثر در خصوص آداب و اخلاق قبل، حین و بعد از سفر حج، بیان شده است. و نود یک توصیه را که رعایت آن در این سفر اهمیت دارد مورد بررسی قرار داده است.</p> <p>۲. این اثر با بیان نکات کلیدی سفر حج به زبان شیوا و شیرین، باعث بالارفتن اطلاعات حرمینی مخاطب می‌شود. نویسنده در پنج فصل به موضوعات برکات فردی و اجتماعی، بهترین توشه سفر،</p>	<p>۱. آداب سفر حج (تألیف سیدعلی قاضی‌عسکر)</p> <p>۲. برکات سرزمین وحی (تألیف محمد محمدی ری‌شهری)</p>	<p>گروه اول (بی‌سوادان و کم‌سوادان) کتب صوتی</p>

<p>شرط بهره‌گیری از برکات از جمله برکات دیدار با امام زمان <small>علیه السلام</small> و در فصل شش به خاطرات سفر حج اشاره کرده است.</p> <p>۳. این اثر به نحوه بهره‌گیری از سفر معنوی حج و اعمال عبادی آن که شایسته است در این سفر صورت گیرد، اشاره دارد. در این اثر به اهمیت اعمالی مانند: نماز، طواف، قرائت قرآن، صدقه، روزه و اعمال دیگری که در روایات توصیه شده که حج‌گزار از آنها غفلت نکند می‌پردازد.</p>	<p>۳. بهترین اعمال در سرزمین وحی (تألیف داود حسینی)</p>	
<p>۱. این اثر به مباحث اخلاقی سفر حج و اهمیت تزکیه می‌پردازد. و اخلاق سفر حج را در چهار بخش با عنوان‌های: مقدمات سفر و آماده‌سازی‌های قبل از سفر، آداب و اخلاق در سفر، اخلاق و آداب در حرمین و ره‌آورد سفر می‌باشد.</p> <p>۲. این اثر به بیان اهمیت سفر حج و همچنین آداب آن از آغاز تا پایان سفر می‌پردازد. این اثر در یک فصل به کلیات</p>	<p>۱. اخلاق و آداب در حج و زیارت (تألیف محمدتقی رهبر)</p> <p>۲. مسافر قبله (تألیف سیدجعفر صادقی فدکی)</p>	<p>گروه دوم (از متوسطه تا لیسانس)</p>

<p>پرداخته و در سه فصل به آداب قبل از سفر، آداب حین سفر و آداب بعد از سفر می‌پردازد.</p> <p>۳. این اثر به انواع مهارت‌هایی که حاجی در سفر حج به آنها نیاز دارد، اشاره می‌کند. نویسنده در هشت فصل به مهارت‌های مورد نیاز زائران در این سفر می‌پردازد از جمله مهارت‌های حل مسئله، کنار آمدن با مشکلات، آرامش بخشی.</p>	<p>۳. مهارت‌های زندگی در حج (تألیف مسعود شکوهی)</p>	
<p>۱. این اثر به کارکرد اخلاقی حج در بُعد فردی و اجتماعی می‌پردازد. در بخش اول به کارکردهای فردی حج مانند خودسازی، تزکیه نفس و پاک شدن از گناه اشاره دارد و در بخش دوم به رهاوردهای اجتماعی حج می‌پردازد.</p> <p>۲. این اثر توصیه‌ها و بایسته‌های اخلاقی سفر حج در سخنان و پیام‌های مقام معظم رهبری به کنگره جهانی حج را به دست می‌دهد. و در شش فصل به</p>	<p>۱. رهاوردهای اخلاقی حج (تألیف ناصر علی محمدی)</p> <p>۲. ابعاد اخلاقی حج در سخنان و پیام‌های رهبری (تألیف داود حسینی)</p>	<p>گروه سوم (فوق لیسانس و دکترا)</p>

<p>پیش‌نیازها، فرصت‌های معنوی حج، رویکردهای اخلاق فردی و اجتماعی و آسیب‌های اخلاقی حج با توجه به پیام‌های رهبری می‌پردازد.</p> <p>۳. این اثر به رعایت اخلاق و آداب اجتماعی در سفر حج اشاره دارد و به پانزده موضوع مبتلابه در این سفر که در روابط اجتماعی بین زائران مؤثر است، اشاره می‌کند. این پانزده موضوع عبارتند از: حسن خلق، ادب، آراستگی، نشاط، عفت، رعایت حقوق دیگران، عفو حفظ آبرو، مزاح، صداقت، تغافل، رفق و تعاون.</p>	<p>۳. راه سعادت (تألیف داود حسینی)</p>	
--	--	--

۲. سیر مطالعاتی در حوزه اسرار حج

معرفی اجمالی اثر	موضوع: اسرار حج	گروه‌ها
<p>۱. این اثر، اسرار حج را در قالبی روان و ساده بیان کرده است. بخش اول این اثر به اسرار حج و اماکن آن مانند کعبه و طواف آن مسجدالحرام،</p>	<p>۱. حج (تألیف محسن قرائتی)</p>	<p>گروه اول (بی‌سوادان و کم‌سوادان) کتب صوتی</p>

معرفی اجمالی اثر	موضوع: اسرار حج	گروه‌ها
<p>صفا و مروه و سعی در آنها و مشاعر مشرفه می‌پردازد و در بخش دوم به اسرار زیارت مسجدالنبی و حرم رسول خدا و ائمه مدفون در بقیع و اهمیت زیارت شهدای احد اشاره دارد.</p> <p>۲. این کتاب، سفرنامه‌ای دربردارنده فلسفه و اسرار مناسک حج است. نویسنده حج را به نماز تشبیه کرده که با تکبیر شروع می‌شود و با سلام پایان می‌یابد. حج هم یک نماز بزرگ است که با احرام آغاز می‌شود. و با نماز طواف پایان می‌یابد و هر عمل آن دارای سری است که نویسنده در تشبیه به نماز تبیین کرده است.</p>	<p>۲. حج، نماز بزرگ (تألیف غلامعلی حداد عادل)</p>	
<p>۱. این اثر به بررسی اسرار اخلاقی و تربیتی اماکن، اعمال و مناسک حج می‌پردازد و نکته‌های عرفانی آن را با بیانی شیوا مطرح می‌سازد. سر تشریح عبادت، آثار اجتماعی</p>	<p>۱. حج، برنامه تکامل (تألیف سیدمحمد ضیاءآبادی)</p>	<p>گروه دوم (از متوسطه تا لیسانس)</p>

معرفی اجمالی اثر	موضوع: اسرار حج	گروه‌ها
<p>حج، اسرار روحی حج، طی مراحل تزکیه، مواقف حج، نتایج حج، بخش‌های اول این اثر است و زیارت مدینه بخش پایانی این کتاب می‌باشد.</p> <p>۲. این اثر، اعمال و اماکن حج را از دیدگاه علما و عرفای اسلام مورد بررسی قرار می‌دهد و سخنان آنان درباره عرفان حج و همچنین شیوه آنان در انجام مناسک حج و آثار عرفانی حج را بیان می‌کند. این اثر در پانزده فصل تدوین شده است و جایگاه حج، احرام، نیت، تلبیه، کعبه، طواف، نماز طواف، ولایت، سعی، حلق، وقوف در مشاعر، رمی و قربانی را از منظر علما و عرفای فریقین بررسی کرده است.</p>	<p>۲. نسیم معرفت حج «سیره و سخن اخلاقی و عرفانی بزرگان در مناسک حج» (تألیف سید محمود طاهری)</p>	
<p>۱. این اثر به اسرار حج و عمره، با بیانی سلیس و مستند به روایات و مسلمات عقلی پرداخته است. اهمیت آگاهی به اسرار حج، اسرار کلی حج، اسرار میقات و احرام، اسرار مسجدالحرام و</p>	<p>۱. پیش‌درآمدی بر فرهنگ‌نامه اسرار و معارف حج (تألیف معاونت امور روحانیون)</p>	<p>گروه سوم فوق لیسانس و دکترا</p>

معرفی اجمالی اثر	موضوع: اسرار حج	گروه‌ها
<p>اعمال آن و اسرار مشاعر مباحث مربوط به حج است و در فصل آخر هم به اسرار زیارت پرداخته است.</p> <p>۲. این اثر در سه بخش تدوین شده است: اسرار عرفانی حرم و مکه، اسرار عرفانی مناسک و مواقف حج، و فضایل شهر مدینه و به‌صورت مبسوط و با بهره‌گیری از آیات و روایات و مباحث عرفانی مورد بررسی قرار گرفته است و برای هر یک از اعمال حج اسرار مختلفی بیان کرده است.</p> <p>۳. این اثر که تلخیص صهبای حج است، ابتدا به ابعاد حج می‌پردازد و در بخش‌های بعد، اسرار اماکن و مناسک حج را تشریح، و اوصاف و مراتب حجگزاران را تبیین می‌کند.</p>	<p>۲. اسرار عرفانی حج (تألیف محمدتقی فعالی)</p> <p>۳. جرعه‌ای از صهبای حج (تألیف عبدالله جوادی آملی)</p>	

۳. سیر مطالعاتی در حوزه فقه و حقوق حج

معرفی اجمالی اثر	موضوع: فقه و حقوق	گروه‌ها
<p>۱. این کتاب با نثری روان و تنظیم منطقی، مسائلی منتخب از مناسک را آورده که مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی <small>رحمته‌الله‌علیه</small> آن را به چاپ رسانده است.</p> <p>۲. این کتاب با تشریح فتاوای امام خمینی <small>رحمته‌الله‌علیه</small> همراه با حواشی آیات عظام در موضوع استطاعت، نیابت، اعمال عمره تمتع، اعمال حج تمتع، وظیفه کودکان در حج و اعمال عمره، مطالب ارزنده‌ای بیان کرده است.</p>	<p>۱. مناسک زائر (تألیف محمدحسین فلاح‌زاده)</p> <p>۲. مناسک حج ویژه بانوان (تألیف محمدحسین فلاح‌زاده)</p>	<p>گروه اول (بی‌سوادان و کم‌سوادان) کتب صوتی</p>

<p>۱. هر یک از مراجع عظام تقلید، در زمینه حج، کتاب مناسک نوشته‌اند که هر حاجی می‌باید کتاب مرجع تقلید خود را تهیه کند و بر اساس آن، اعمال حج را انجام دهد.</p> <p>۲. در این اثر، محدوده ولایت فقیه در عرصه حج و همچنین وظایف حاکم اسلامی در قبال آن، به صورت دقیق بررسی فقهی شده و همه جوانب بحث، فارغ از پیش‌داوری یا گرایش سیاسی، مورد بررسی موشکافانه علمی قرار گرفته است.</p> <p>۳. این اثر ترجمه بخش حج کتاب <i>دروس فی الفقه المقارن</i> است که دیدگاه‌های فقهی علمای مشهور مذاهب مختلفی چون شیعی، حنفی، مالکی، حنبلی و شافعی را درباره مناسک حج ارائه می‌دهد و شامل یک مقدمه و نه فصل است.</p>	<p>۱. مناسک حج (مرجع تقلید)</p> <p>۲. حج و ولایت فقیه (تألیف رضا عندلیبی و مهدی درگاهی)</p> <p>۳. حج از دیدگاه مذاهب اسلامی (تألیف محمدابراهیم جناتی، ترجمه حسینعلی محمدی‌نژاد)</p>	<p>گروه دوم (از متوسطه تا لیسانس)</p>
---	---	---

<p>۱. مؤلف در این پژوهش کوشیده است ظرفیت‌های موجود در هر یک از دو نهاد مورد مطالعه یعنی حج و حقوق بین‌الملل را بررسی، و زمینه‌های ممکن و چگونگی بهره‌برداری از این دو نهاد و همچنین اثرگذاری آنها بر یکدیگر را تبیین کند.</p> <p>۲. این اثر در صدد تبیین مقایسه حقوق بین‌الملل و مناسک حج در زمینه صیانت از محیط زیست با عطف به حقوق بشر نسل سوم است. محیط زیست و آموزه‌های حج، محیط زیست و حقوق بین‌الملل عناوین فصل‌های اول و دوم این کتاب است. نویسنده در فصل سوم به نقاط اشتراک و افتراق</p>	<p>۱. حج و حقوق بین الملل (تألیف سیدمحمدعلی هاشمی)</p> <p>۲. حج و محیط زیست (تألیف مسعود راعی)</p>	<p>گروه سوم (فوق لیسانس و دکترا)</p>
--	--	--

<p>آموزه‌های زیست محیطی حج و حقوق بین‌الملل محیط زیست پرداخته است. ۳. این اثر، احکام حج و عمره را بر پایه آرای فقهای مذاهب مختلف شیعه و اهل تسنن بررسی می‌کند.</p>	<p>۳. حج و عمره در <i>آینه فقه مقارن</i> (تألیف محمدعلی مقدادی)</p>	
--	---	--

۴. سیر مطالعاتی در حوزه تاریخ و سیره حج

معرفی اجمالی اثر	موضوع: تاریخ و سیره	گروه‌ها
<p>۱. این اثر به اجمال، به تاریخ اسلام و حرمین شریفین پرداخته است.</p> <p>۲. در این نوشتار، سیره و روش معصومین <small>علیهم‌السلام</small> در ابعاد عبادی، اجتماعی، فرهنگی، تبلیغی و سیاسی حج بررسی شده است.</p>	<p>۱. <i>آثار اسلامی</i> مکه و مدینه (تولید معاونت آموزش بعثه)</p> <p>۲. <i>سیره اهل بیت</i> در حج (تألیف محمدجواد جوادی)</p>	<p>گروه اول (بی‌سوادان) و کم‌سوادان کتب صوتی</p>

معرفی اجمالی اثر	موضوع: تاریخ و سیره	گروه‌ها
<p>۱. این اثر، مجموعه‌ای از چند سفرنامه و مقاله‌ای درباره حج و سفرنامه حجاج است. مقاله «مشکلات حاجیان از زبان سفرنامه‌نویسان»، به برخی از مهم‌ترین مشکلات زائران بیت‌الله الحرام در دهه‌های گذشته می‌پردازد.</p> <p>۲. این کتاب شامل هشت مقاله با عناوین «مزار بقیع»، «تخریب بقیع به روایت اسناد»، «تاریخ حرم ائمه بقیع»، «حرم جناب ابراهیم، فرزند رسول خدا ﷺ»، «حرم همسران و دختران رسول خدا ﷺ»، «بقعه عقیل بن ابی طالب و ابوسفیان بن حارث»، «بقعه حلیمه سعدیه و صفیه، عمه رسول خدا ﷺ» و «بقعه اسماعیل، فرزند امام صادق <small>علیه السلام</small>» است.</p>	<p>۱. حدیث قافله‌ها (تألیف سیدعلی قاضی‌عسکر)</p> <p>۲. بقیع درآینه تاریخ (مجموعه مقالات) (تألیف جمعی از نویسندگان)</p>	<p>گروه دوم (از) متوسطه تا لیسانس)</p>

معرفی اجمالی اثر	موضوع: تاریخ و سیره	گروه‌ها
<p>۱. این اثر در دو بخش، سیر تاریخی آثار و اماکن مقدس مکه و مدینه را از آغاز تا کنون بررسی می‌کند. در چاپ‌های جدید این کتاب، بخشی با عنوان تصاویر در انتهای کتاب آمده است.</p> <p>۲. این اثر، دوره‌ای کامل و گویا درباره زندگی پیامبر اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small> است که با استناد به معتبرترین مدارک تاریخی، با قلمی روان و شیوا فراهم آمده، و سعی نویسنده در تجزیه و تحلیل حوادث گوناگون، از مزایای مهم این کتاب است.</p>	<p>۱. آثار اسلامی مکه و مدینه (تألیف رسول جعفریان)</p> <p>۲. فرازهایی از تاریخ پیامبر اسلام <small>صلی الله علیه و آله</small> (تألیف جعفر سبحانی)</p>	<p>گروه سوم (فوق لیسانس و دکترا)</p>

۵. سیر مطالعاتی در حوزه کلام و معارف حج

معرفی اجمالی اثر	موضوع: کلام و معارف	گروه‌ها
<p>۱. نویسنده این مجموعه به پرسش‌هایی که برخی زائران بیت‌الله الحرام درباره مذهب تشیع مطرح کرده‌اند، با بیانی رسا پاسخ داده است. منزلت قرآن نزد شیعه، امامت نزد شیعه، اهل‌بیت، مهدویت در</p>	<p>۱. گزیده راهنمای حقیقت؛ پرسش و پاسخ پیرامون عقاید شیعه (تألیف جعفر سبحانی)</p>	<p>گروه اول (بی‌سوادان و کم‌سوادان) کتب صوتی</p>

معرفی اجمالی اثر	موضوع: کلام و معارف	گروه‌ها
<p>اسلام و صحابه عناوین برخی از فصول کتاب است.</p> <p>۲. نویسنده در این کتاب به شبهات وهابیان علیه شیعه، در قالب داستان سفر به حج پاسخ می‌گوید. زیارت حرم پیامبر ﷺ، به سوی بقیع، خاطره‌ای از افغانستان، به سوی مسجد شجره و بازدید از عرفات و مشعر، برخی از عناوین داستان کتاب است.</p> <p>۳. این تحقیق به برخی نقاط مشترک شیعه و سنی درباره شخص امام مهدی <small>عج</small>، قیام ایشان و دوران حکومت آن حضرت می‌پردازد.</p>	<p>۲. <i>آنگاه که اهل بیت را شناختم</i> (تألیف علی‌باقر شیخانی)</p> <p>۳. <i>اشتراکات شیعه و اهل سنت در عقیده مهدویت</i> (تألیف جواد جعفری)</p>	
<p>۱. این کتاب به معرفی تاریخ تشیع و بیان عقاید شیعه در باب منزلت قرآن، امامت، مهدویت و صحابه، که وهابیون شبهاتی درباره آنها مطرح می‌کنند، می‌پردازد و پاسخ‌های عملی و مناسبی به آن شبهات می‌دهد.</p>	<p>۱. <i>سبیل الهدی الی الحق</i> (تألیف آیت‌الله جعفر سبحانی)</p>	<p>گروه دوم (از متوسطه تا لیسانس)</p>

گروه‌ها	موضوع: کلام و معارف	معرفی اجمالی اثر
	<p>۲. پاسخ جوان شیعی به پرسش‌های وهابیان (تألیف محمد طبری)</p> <p>۳. عقاید اسلامی در پرتو قرآن (تألیف: حسن ترکاشوند)</p>	<p>۲. این کتاب به ۱۷۸ سؤال و شبهه‌ای که درباره عقاید شیعه در کتابی به نام <i>سؤالاتی که باعث هدایت جوانان شیعه شد</i> مطرح شده، پاسخ داده است. ازدواج ام‌کلثوم با عمر، بیعت امام علی با ابوبکر و عمر، نامگذاری فرزندان ائمه به نام خلفا، علم غیب ائمه، صلح امام حسن با معاویه، مصحف فاطمه، قمه زدن، ضعیف بودن کتاب کافی و ارتداد صحابه عناوین برخی از شبهات است.</p> <p>۳. این کتاب با بیانی روان و توصیفی به معرفی عقاید اسلامی با محوریت آیات قرآن پرداخته است و به صورت ضمنی به بخش قابل توجهی از شبهاتی که درباره عقاید شیعه مطرح می‌شود، پاسخ داده است.</p>

معرفی اجمالی اثر	موضوع: کلام و معارف	گروه‌ها
<p>۱. این کتاب، باب دوم از کتاب <i>اصول مذهب الشیعه الاثنا عشریه</i>، نوشته ناصر عبدالله قفاری را بررسی و نقد می‌کند.</p> <p>نویسنده به بحث‌های کلامی، فلسفی، ادبی، تاریخی، رجالی، حدیثی، علوم قرآن، فقهی و کتاب‌شناختی پرداخته است.</p> <p>۲. نویسنده در این کتاب بسیاری از شبهات درباره غیبت امام دوازدهم <small>علیه السلام</small> را از کتب مختلف استخراج کرده و به آنها پاسخ‌های متقن و تحلیلی داده است.</p> <p>۳. در این کتاب به شبهاتی درباره پیامبر اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>، امام علی <small>علیه السلام</small>، حضرت زهرا <small>علیها السلام</small>، امام حسین <small>علیه السلام</small>، امامت، خلفای سه‌گانه، اصحاب پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>، عایشه و مهدویت پاسخ داده شده است.</p>	<p>۱. توحید و شرک در نگاه شیعه و وهابیت (تألیف احمد عابدی)</p> <p>۲. پاسخ به شبهات غیبت امام دوازدهم <small>علیه السلام</small> (تألیف جواد جعفری)</p> <p>۳. عیار حقیقت، ترجمه گزیده میزان الحق (شبهات و ردود) (تألیف جعفر مرتضی عاملی، ترجمه محمدعلی محسن‌زاده)</p>	<p>گروه سوم (فوق لیسانس و دکترا)</p>

۶. سیر مطالعاتی در حوزه مطالعات سیاسی - اجتماعی حج

معرفی اجمالی اثر	موضوع: مطالعات سیاسی - اجتماعی	گروه‌ها
<p>۱. در این کتاب، دیدگاه‌های امام خمینی <small>علیه السلام</small> و مقام معظم رهبری درباره تحقق یافتن قدرت و وحدت، تعامل و همدلی، و آگاهی از اوضاع سرزمین‌های اسلامی در موسم حج، بیان شده است.</p> <p>۲. این کتاب در پنج فصل به بررسی ویژگی‌های تعاون (همکاری) در آیین حج و زیارت می‌پردازد: «تعاون و همیاری در حج و آموزه‌های دینی»، «زمینه‌ها و جلوه‌های تعاون و همیاری در حج و زیارت»، «آثار تعاون و همیاری در حج و زیارت»، «موانع گسترش فرهنگ تعاون در حج و زیارت» و «راهکارهای گسترش فرهنگ تعاون در حج و زیارت».</p>	<p>۱. حج در اندیشه حضرت امام <small>علیه السلام</small> و مقام معظم رهبری (تألیف عبدالناصر خلیلی و...)</p> <p>۲. تعاون و همکاری در حج و زیارت (تألیف حسین بافکار)</p>	<p>گروه اول (بی سوادان و کم سوادان) کتب صوتی</p>

معرفی اجمالی اثر	موضوع: مطالعات سیاسی - اجتماعی	گروه‌ها
<p>۱. در این پژوهش «دلایل توجه به بُعد اجتماعی حج»، «آموزه‌های اجتماعی حج»، «آثار اجتماعی حج در سطح بین‌الملل» و «آثار اجتماعی حج در سطح ملی و همچنین عوامل آسیب‌ساز آن» بررسی و تحلیل شده است.</p> <p>۲. مؤلف در این کتاب، کارکردهای بین‌المللی حج در راستای بیداری اسلامی را بررسی و تحلیل کرده است. در بخش اول، کارکردهای حج در راستای بیداری اسلامی، و در بخش دوم، ظرفیت‌های حج در تقویت بیداری اسلامی بررسی شده است.</p>	<p>۱. آموزه‌ها و آثار اجتماعی حج (تألیف حسین بافکار)</p> <p>۲. حج و تعالی جهان اسلام (مروری بر کارکردهای بین‌المللی حج با تمرکز بر بیداری اسلامی) (تألیف محسن محمدی)</p>	<p>گروه دوم (از متوسطه تا لیسانس)</p>

معرفی اجمالی اثر	موضوع: مطالعات سیاسی - اجتماعی	گروه‌ها
<p>۳. این کتاب، دیدگاه‌های امام خمینی <small>علیه السلام</small> و مقام معظم رهبری درباره حج، و همچنین موضوع خلاقیت و نوآوری در سازمان‌ها و مدیریت حجاج را بررسی می‌کند.</p>	<p>۳. سلوک سبز (نوگرایی در حج از منظر امام و رهبری) (تألیف سیدحسین اسحاقی)</p>	
<p>۱. این کتاب در دو بخش مستقل به بررسی «مبانی دینی» و «مبانی سیاسی» برائت از مشرکان می‌پردازد و در پایان، به شماری از اشکالات و شبهات در این باره پاسخ می‌گوید.</p> <p>۲. در این کتاب که شامل پنج فصل است، فاجعه منا از منظر حقوق مدنی، کیفری، عمومی و حقوق بشر، بین‌الملل و حقوق گردشگران و مهاجران، بررسی شده است.</p>	<p>۱. مبانی دینی و سیاسی برائت از مشرکان (تألیف سیدجواد ورعی)</p> <p>۲. ابعاد حقوقی فاجعه منا (تألیف جمعی از نویسندگان، زیر نظر عزیزالله فهیمی)</p>	<p>گروه سوم (فوق لیسانس و دکترا)</p>

گروه‌ها	موضوع: مطالعات سیاسی - اجتماعی	معرفی اجمالی اثر
	۳. آشنایی با قوانین و مقررات کشور عربستان سعودی (تألیف معروف یحیی)	۳. این کتاب مشتمل بر قوانین قضایی، مقررات پلیس، هتل‌ها، گمرکات، فرودگاه‌ها، شرکت‌های مسافربری، بانک‌ها و بیمارستان‌های کشور عربستان و ده‌ها موضوع ضروری دیگر مرتبط با این کشور است.

۷. سیر مطالعاتی در آیات حج

گروه‌ها	موضوع: آیات حج	معرفی اجمالی اثر
گروه اول (بی سوادان و کم‌سوادان) و کتب صوتی	۱. باقرآن در سرزمین وحی (تألیف محسن قراآتی)	۱. این اثر به تفسیر آیات مربوط به حج، در عباراتی موجز و رسا می‌پردازد.
	۲. فصل مهمانی (تألیف عبدالمجید سلیمانی)	۲. این اثر، چگونگی و شرایط حفظ و انتخاب سوره‌های منتخب، همراه با شرح و توضیح مورد نیاز را به زائران حج و عمره‌گزار آموزش می‌دهد.

معرفی اجمالی اثر	موضوع: آیات حج	گروه‌ها
<p>۱. این اثر، آن بخش از آیات قرآن را که درباره آثار و برکات حج، اعمال و احکام حج، حضرت ابراهیم خلیل، بنای خانه کعبه و مراسم قربانی فرزند و... در تفسیر نمونه آمده، به بیانی شیوا تبیین و تفسیر کرده است.</p> <p>۲. این اثر به آیات حج – اعم از مناسک، اسرار و تاریخ آن – اشاره دارد که با قلمی روان، برای استفاده بیشتر جوانان، جمع‌آوری شده است.</p>	<p>۱. حج و حرمین شریفین در تفسیر نمونه (سیدعلی قاضی عسکر)</p> <p>۲. تفسیر آیات حج ویژه جوانان (تألیف محمدعلی رضایی اصفهانی)</p>	<p>گروه دوم (از متوسطه تا لیسانس)</p>
<p>۱. این اثر به تفسیر تحلیلی آیاتی که درباره مناسک و اعمال و اماکن حج هستند، می‌پردازد. در این اثر، چهل آیه که ارتباط مستقیم با حج دارد، بررسی شده است.</p> <p>۲. نویسنده این اثر، در تفسیر هر آیه، ابتدا برخی واژگان را معنا کرده، پس از آن، اشاره‌ای به چشم‌انداز و محتوای کلی آیه داشته و سپس به شرح و تفسیر پرداخته و در پایان، برخی لطایف و اشارات را بیان کرده است.</p>	<p>۱. تفسیر آیات الحج (تألیف آیت‌الله زین‌العابدین قربانی)</p> <p>۲. درسنامه تفسیر آیات حج (تألیف محمدفاکر میبیدی)</p>	<p>گروه سوم (فوق لیسانس و دکترا)</p>